

Innst. 383 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Prop. 113 S (2016–2017)

Innstilling fra næringskomiteen om Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Georgia av 27. juni 2016

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Georgia omfatter handel med varer, handel med tjenester, investeringer, offentlige anskaffelser, immaterielle rettigheter, opprinnelsesregler, konkurranse, handelsfasiliteter, tekniske handelshindre, veterinære og plantesanitære bestemmelser, handelstiltak (inkludert antidumping), bærekraftig utvikling, institusjonelle bestemmelser og tvisteløsning. Hovedmålsettingen med avtalen er å stimulere til økt handel og økonomisk samarbeid.

EFTA-statene har opptrådt som en samlet gruppe i forhandlingene på basis av omforente forhandlingsposisjoner.

I og med at frihandelsavtalen anses som en sak av særlig stor viktighet, er Stortingets samtykke til ratifikasjon nødvendig i medhold av Grl. § 26, annet ledd.

Frihandelsavtalens hoveddel i engelsk originalversjon med oversettelse til norsk følger som trykt vedlegg til proposisjonen. Vedleggene til avtalen overleveres Stortinget som utrykte vedlegg. Vedleggene er også tilgjengelig elektronisk på <http://www.regjeringen.no>.

1.2 EFTAs frihandelsforhandlinger med Georgia

Forhandlingene mellom EFTA og Georgia ble påbegynt i august 2015 og ble avsluttet i februar 2016.

Forhandlingene har blitt ført på grunnlag av omforente norske posisjoner. Resultatet er i overensstemmelse med føringer gitt av mandatet fra regjeringen og instruksene som er gitt til de enkelte forhandlingsrundene.

Det økonomiske samkvemmet mellom Norge og Georgia er beskjedent. Norges samlede handel med Georgia beløp seg til 83 mill. kroner i 2015. Norsk eksport utgjorde 77 mill. kroner i 2015.

Forholdet mellom Norge og Georgia

Forbindelsene mellom Norge og Georgia har utviklet seg betydelig siden diplomatiske forbindelser ble opprettet i 1992. Særlig har kontaktene økt etter den såkalte «roserevolusjonen» i 2003 og påfølgende valg, som ble startpunktet for en ny, reformorientert og vestvendt kurs for landet.

Norge har bidratt med finansiering av konkrete tiltak for å støtte reformarbeid. Det overordnede målet har vært å støtte opp om konsolideringen av demokrati, menneskerettigheter og rettsstat, samt å fremme bærekraftig økonomisk vekst. Budsjettert nivå for støtten er i 2017 60 mill. kroner.

Foruten Flyktningshjelpens innsats for internflyktninger (2004–2014) har en av de største satsningene innenfor Norges prosjektstøtte vært i justissek-toren, hvor et norsk ekspertteam i Tbilisi i 2004–2013 bistod med faglig rådgivning.

Georgiske myndigheter håper å se styrkede næringslivsforbindelser med Norge. De har signalisert interesse blant annet for reiselivsutvikling, sjømat og energi. Både vind- og vannkraft ses som sektorer

med samarbeidspotensial. Norske vannkraftinteresser er allerede engasjert i en stor vannkraftutbygging i Georgia. Parallelt er det etablert et faglig samarbeid mellom norske og georgiske myndigheter innenfor vannkraftsektoren. Som medeier i olje- og gassrørledninger gjennom Georgia var Statoil i mange år en betydelig investor. Øvrig norsk næringslivsnærver i Georgia er meget begrenset.

Menneskerettigheter i Georgia

Det eksisterer i dag en skjør, men reell mediefrihet i Georgia. Landet har et levende sivilsamfunn, og det er betydelig åpenhet for debatt og myndighetskritikk.

Samtidig består viktige utfordringer. Av fundamental betydning er utviklingen av en rettsstat. Det er behov for videre reformer i justissektoren, ikke minst for å skape et uavhengig rettsvesen. Respekt for LHBT-personers og etniske og religiøse minoriteters rettigheter er en annen utfordring.

I et regionalt perspektiv er det imidlertid hevet over tvil at situasjonen for menneskerettigheter og demokrati i de fleste henseender er bedre i Georgia enn i resten av Eurasia. Om dette vitner også den posisjon landet etter hvert har fått som regional base for menneskerettsarbeid knyttet til andre land i området.

Økonomisk og politisk utvikling

Under skiftende regjeringer har Georgia gått videre med grunnleggende reformer. Landet søker nært samarbeid med vestlige partnere og tetttest mulig tilknytning til europeiske og euroatlantiske institusjoner. En milepæl i så måte var assosierings- og frihandelsavtalen med EU som ble inngått i 2013. Den utgjør en forpliktende ramme for landets videre reformer innenfor en rekke sektorer.

Da Georgia gjenvant sin selvstendighet i 1991, var det som en av de fattigste sovjetrepublikkene. Nå, som da, står landbruket for en vesentlig del av sysselsettingen. Effektivisering av landbruket er et viktig mål for georgiske myndigheter. Her gjenstår mye. Landet har en meget lang historie som vinprodusent, og det knytter seg store forhåpninger til økt vineksport.

Georgiske myndigheter søker å stimulere til en mer diversifisert økonomi og utenrikshandel. Tiltrekning av vestlige investorer og samarbeidspartnere ses som en vesentlig del av grunnlaget for disse ambisjonene. Det er derfor gjort mye for å skape attraktive rammebetingelser for utenlandske næringslivsaktører.

Georgia har høstet internasjonal anerkjennelse for kampen mot korrupsjon. Georgia utmerker seg i dag med et markant lavere korrupsjonsnivå enn andre land i Eurasia. Også når det gjelder politisk utvikling, skiller Georgia seg fra de fleste andre land i Eurasia

med et reelt flerpartisystem, en livskraftig opposisjon og et levende politisk ordsifte. Gjennom årene har landets president- og parlamentsvalg fått stadig bedre attest av internasjonale observatører. Georgia er et av svært få land i regionen som har opplevd maktskifte gjennom demokratiske valg (2012/2013).

Konflikten med Russland om utbryterområdene Abkhasia og Sør-Ossetia forblir uløst. Etter krigen i 2008 anerkjente Russland de to områdene som selvstendige stater. Russland har begge steder fortsatt å bygge ut sitt militære nærvær, har befestet «grensene» mellom disse områdene og resten av Georgia og har inngått avtaler med de to områdene om vidtgående integrasjon i russiske myndighetsstrukturer. Georgiske myndigheter ser dette som en trinnvis annekasjon. Uten å gå på akkord med grunnleggende prinsipper tilstreber Georgias nåværende ledelse likevel en normalisering av forholdet til Russland. På det økonomiske området har dette et stykke på vei lyktes.

1.3 Nærmere om forhandlingsresultatene

EFTA fikk gjennomslag for sentrale krav i forhandlingene, og frihandelsavtalen ble ferdigstilt med et godt resultat på alle forhandlingsområder.

Industrivarer, inkludert fisk og andre marine produkter

Frihandelsavtalens bestemmelser knyttet til handel med industrivarer, inkludert fisk og andre marine produkter, er nedfelt i kapittel 2. EFTA-statene og Georgia har forpliktet seg til å eliminere tollsatser for alle industrivarer, inkludert fisk og marine produkter, fra avtalens ikrafttredelse.

Landbruksvarer

Bestemmelsene knyttet til handel med landbruksvarer fremgår av kapittel 3. EFTA-statene og Georgia gir hverandre tollkonsesjoner for landbruksvarer i henhold til varelistene i vedlegg VI. For bearbeidede landbruksvarer gir Norge Georgia de samme tollkonsesjonene som er gitt EU, noe som innebærer konsesjoner for blant annet yoghurt, kaffe, te, sukkervarer, sjokolade og bakervarer. Georgia har gitt Norge tollkonsesjoner for blant annet sukkervarer, sjokolade, bakervarer, supper, drikkevarer og tilberedte næringsmidler. Norge viderefører dagens system med prisutjevning for bearbeidede landbruksvarer overfor Georgia.

Når det gjelder ubearbeide landbruksvarer, får Georgia bedre markedsadgang til Norge for blomster, grønnsaker, frukt, krydder, vegetabiliske oljer, frø, fruktjuice, vin og tobakk. Norges eksport av ubearbeidede landbruksvarer til Georgia er tilnærmet null.

Ved avtalens ikrafttredelse opphører GSP-ordningen Norge har med Georgia. Georgia får imidlertid bedre adgang for landbruksvarer gjennom avtalen enn de har i GSP-ordningen (Generalized System of Preferences).

Veterinære og plantesanitære tiltak (SPS)

Kapittel 4 om SPS inneholder regler som ivaretar hensynet til en åpen og forutsigbar prosess ved importkontroll av produkter av dyr og planter. Kapitlet stiller krav om grundige risikovurderinger og vitenskapelige begrunnelser som grunnlag for vedtak. I tillegg sikres klagerett. Fra norsk side har det særlig vært lagt vekt på virkemidler som kan forhindre forringelse av lett bederverlige varer – regler som i særlig grad vil berøre handelen med fersk sjømat.

Partene er enige om å legge eksportørlandets system for matkontroll til grunn, med systemkontroll som vurderingsmetode. Dersom det er behov for å gjennomføre inspeksjoner av anlegg, skal dette begrunnes.

SPS-kapitlet med Georgia er basert på EFTAs nye modellkapittel for SPS, som tar utgangspunkt i de konkrete problemstillinger norsk fisk har opplevd på enkelte utenlandske markeder.

Tjenester

Avtalens kapittel om handel med tjenester bygger på samme hovedprinsipper og struktur som i WTOs avtale om handel med tjenester (GATS). Partene forplikter seg til å gi hverandre minst like gode vilkår som andre handelspartnere.

Generelt innebærer avtalen like fordelaktige betingelser for EFTA-landene som EU har i sin assosieringsavtale med Georgia. Dette var en viktig målsetting i forhandlingene for å sikre at norske bedrifter ikke skal møte ulemper i det georgiske markedet sammenlignet med konkurrenter fra EU-land.

Etableringer (investeringer)

Formålet med kapittel 6 om etableringer (dvs. investeringer) er å oppnå vesentlig samme regulering for investeringer i varesektoren som for investeringer i tjenestesektoren.

EFTA-statene og Georgia garanterer hverandre nasjonal behandling av investeringer, med de forbehold som er tatt inn i reservasjonslistene. Georgia har tatt reservasjoner knyttet til fiskeri, jordbruk og energi. Norge har enkelte bestemmelser om bostedskrav knyttet til ledelsen i aksjeselskap og allmennaksjeselskap, og om nasjonalitetskrav ved oppkjøp av fiskefartøyer mv.

Kapitlet slår også fast at partene kan opprettholde og innføre ny regulering som er i overensstemmelse med kapitlet, og som er i det offentliges interesse (herunder helse, miljø, sikkerhet). En part skal ikke

senke, eller tilby seg å senke, standardene i slik regulering for å tiltrekke seg investeringer.

Immaterialrett

Frihandelsavtalens bestemmelser om immaterialrettigheter er nedfelt i avtalens kapittel 7 og reguleres av avtalens vedlegg XV og de konvensjoner som det er vist til i vedlegget. Bestemmelsene i artikkel 7 sikrer ikke-diskriminerende vilkår for beskyttelse av immaterialrettigheter.

Forhandlingene om immaterialrettigheter skal sikre effektivt vern av norske aktørers rettigheter til åndsverk, patent, varemerke, design og lignende. Georgia har et moderne lovverk på dette området. Forhandlingsresultatet innebærer en bedre beskyttelse for immaterialrettigheter enn det som følger av TRIPS-avtalen på flere områder.

Like viktig som et godt materielt vern for immaterielle rettigheter er å sikre effektiv håndheving av rettighetene. Avtalen inneholder derfor flere bestemmelser om håndheving, blant annet bestemmelser i artikkel 12 om grensekontroll for å holde tilbake fra import eller eksport varer som innebærer et inngrep i en immaterialrettighet.

Offentlige anskaffelser

Frihandelsavtalens bestemmelser om offentlige anskaffelser er inntatt i avtalens kapittel 8 og vedlegg XVI. Kapitlet er basert på den reviderte WTO-avtalen om offentlige innkjøp som trådte i kraft 6. april 2014. EFTA-statene er tilsluttet denne avtalen, mens Georgia ikke er medlem.

Avtalen innebærer at EFTA-statene gir Georgia tilsvarende vilkår som EFTA-statene har i WTO-avtalen om offentlige innkjøp, mens Georgia gir et parallelt forpliktelsesnivå til EFTA-statene, både med hensyn til hvilke oppdragsgivere som er omfattet, terskelverdier og unntak.

Institusjonelle bestemmelser

Avtalens institusjonelle bestemmelser er nedfelt i avtalens kapittel 11. Det opprettes en blandet komité som blant annet skal administrere og overvåke gjennomføringen av avtalen.

Den blandede komité skal bestå av representanter fra hver av EFTA-statene og fra Georgia. Komiteen skal normalt møtes hvert annet år.

En av komiteens viktigste funksjoner er å treffe beslutninger om eventuelle endringer i avtalens vedlegg. Slike endringer vil normalt være av teknisk art. Komiteen skal også vurdere om det er behov for å utvide avtalen, og kan anbefale at det skal innledes forhandlinger på områder som ikke er dekket av avtalen, eller som komiteen er enig om å videreutvikle.

Den blandede komité er konsultasjonsorgan i handelstvister under avtalen. Hittil har det ikke vært handelstvister under en EFTA-frihandelsavtale.

1.4 Gjennomføring i norsk rett

I Prop. 1 LS (2016–2017) Skatter, avgifter og toll 2017 gis Finansdepartementet fullmakt til å iverksette tollreduksjoner og andre tollmessige forhold som følger av frihandelsavtaler fremforhandlet med en annen stat for budsjettperioden 2017. Frihandelsavtalen med Georgia vil bli gjennomført ved endring av tolltariffen. De nødvendige endringer vil også bli gjennomført i Finansdepartementets forskrift av 13. desember 2004 nr. 1702 om preferensielle opprinnelsesregler.

1.5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Avtalen mellom EFTA-statene og Georgia vil legge til rette for økt handel mellom Norge og Georgia, og dette vil gi samfunnsøkonomiske gevinster for begge land.

Det ventes at det årlige provenytapet som følge av tollkonsesjonene i frihandelsavtalen med Georgia er marginalt. En frihandelsavtale medfører heller ikke andre nevneverdige budsjettmessige konsekvenser for Norge.

Ut over vanlige oppgaver i forbindelse med toll- og opprinnelsesrelaterte oppgaver og forberedelser til og gjennomføring av møter i Den blandede komité og i underkomiteer vil ikke avtalen ha administrative konsekvenser.

En frihandelsavtale med Georgia vil få positive konsekvenser for norske eksportører idet den sørger for forbedret og mer forutsigbar markedsadgang for deres varer og tjenester. Det er ikke gitt vesentlige tollreduksjoner for sensitive norske landbruksprodukter.

Frihandelsavtalen er forelagt samtlige departementer som alle anbefaler at ratifikasjon finner sted.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Ingrid Heggø, Odd Omland og Knut Storberget, fra Høyre, Laila Davidsen, Ingunn Foss, Gunnar Gundersen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad, Oskar J. Grimstad og Morten

Ørsal Johansen, fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Hjemdal, fra Senterpartiet, lederen Geir Pollestad, fra Venstre, Pål Farstad, og fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, viser til framforhandlet avtale mellom Georgia og EFTA-landene av 27. juni 2016. Avtalen omfatter handel med varer, handel med tjenester, investeringer, offentlige anskaffelser, immaterielle rettigheter, opprinnelsesregler, konkurranse, handelsfasilitering, tekniske handelshindre, veterinære og plantesanitære bestemmelser, handelstiltak (inkludert antidumping), bærekraftig utvikling, institusjonelle bestemmelser og tvisteløsning. Hovedmålsettingen med avtalen er å stimulere til økt samhandel og økonomisk samarbeid. Komiteen ser det som positivt at Norge og EFTA-landene aktivt utvider sitt handelsnettverk, og har ingen øvrige kommentarer.

3. Uttalelse fra utenriks- og forsvarskomiteen

Komiteens utkast til innstilling ble 16. mai 2017 oversendt utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse. Utenriks- og forsvarskomiteens uttaler følgende i brev av 24. mai 2017:

«Utenriks- og forsvarskomiteen viser til næringskomiteens utkast til innstilling datert 16. mai vedrørende Prop. 113 S (2016–2017) Samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Georgia av 27. juni 2017.

Utenriks- og forsvarskomiteens medlemmer slutter seg til næringskomiteens utkast til innstilling til Prop. 113 S (2016–2017) og har ingen ytterligere merknader.»

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget samtykker til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Georgia av 27. juni 2016.

Oslo, i næringskomiteen, den 1. juni 2017

Geir Pollestad
leder

Gunnar Gundersen
ordfører

